

Social- och hälsovårdsverket
Sosiaali- ja terveysvirasto

PÄIVÄTOIMINNAN KRITEERIT JA TOIMINTAPERIAATTEET

Päivitetty 13.2.2019

TOIMINTAPERIAATE

Päivätoiminta on osa ehkäisevää toimintaa, joka on suunnattu ensisijaisesti yli 65-vuotiaille kotona asuville henkilöille, joiden fyysinen, kognitiivinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky on alentunut tai vaarassa alentua, eikä ikäihminen jaksa tai voi osallistua kodin ulkopuolisiin toimintoihin. Pietarsaaren sosiaali- ja terveysvirasto tuottaa päivätoimintaa nykyään omana toimintana ja ostaa sitä yksityisiltä tuottajilta palvelusetelin kautta. Sosiaali- ja terveysvirasto vahvistaa päivätoiminnan asiakasmaksun. Kokopäivätoiminnan (5-6 t) maksuun sisältyy lounas, kahvi ja oman hoito- ja palvelusuunnitelman mukainen toiminta.

Päivätoiminnan tulee olla ehkäisevää ja kuntoutumista edistävää toimintaa, joka tukee ikääntyneiden toimintakykyä, henkistä vireyttä ja sosiaalisia suhteita. Toiminta on elämänlaatua kohoittavaa ryhmätoimintaa. Asiakkaan omat voimavarat ovat keskeinen tekijä toiminnassa. Asiakkaalla tulee olla mahdollisuus aktiiviseen ikääntymiseen, ja hänen toimintakykyään tulee ylläpitää päivittäisen liikunnan, ulkoilun ja sosiokulttuurisen toiminnan avulla. Toimintaa tulee järjestää molemmilla kotimaisilla kielillä.

Päivätoiminnan tarkoituksena on tukea ikäihmistä kotona asumisessa ja ehkäistä sosiaalista eristäytymistä. Tavoitteena on tukea muistisairaiden ja/tai omaishoitajan hoitamien asiakkaiden kotona asumista, omatoimisuutta ja kykyä selviytyä itsenäisesti tai tuen avulla. Asiakas saattaa kärsiä tilapäisesti tai pysyvämmiin fyysisestä toimintarajoitteesta, joka rajoittaa sosiaalisia toimintoja kodin ulkopuolella. Lisäksi päivätoiminta tukee omaisten ja omaishoitajien jakamista. Päivätoiminnan kohderyhmänä ovat omassa kodissaan asuvat ikäihmiset. Sen vuoksi päivätoimintaa ei myönnetä seniori- tai palveluasumisessa asuville.

ASIAKKUUDEN ALKAMINEN

Päiväkeskuspalvelua haetaan palveluohjauksen kautta. Palveluohjaajat (kaupungin viranhaltijat) tekevät kokonaisarvioinnin ikäihmisen tilanteesta. Henkilön, jolle tarjotaan päiväkeskuspaikka, edellytetään voivan osallistua päivätoiminnan toimintoihin. Henkilö voi halutessaan käydä tutustumassa päivätoimintaan.

Palveluohjaaja tekee viranhaltijapäätöksen päivätoimintaa aloitettaessa. Maksujen ja käyntikertojen muuttuessa ja päivätoiminnan mahdollisesti päättyessä tehdään uusi päätös.

Päivätoimintaan osallistutaan vähintään kerran viikossa. Muistisairaille henkilöille voidaan järjestää päivätoimintaa kahdesta kolmeen kertaa viikossa.

PÄIVÄTOIMINNAN MYÖNTÄMISPERUSTEET

Päivätoiminta on tarkoitettu ensisijaisesti yli 65-vuotiaille henkilöille, joiden toimintakyky on alentunut ja jotka tarvitsevat hoivaa, hoitoa, tukea tai ohjausta päivittäisissä askareissaan, eivätkä voi osallistua eri yhdistysten avoimiin toimintoihin.

Vaatimuksena päivätoimintaan osallistumiselle on hoito- ja palvelutarpeen arviointi, jonka tekee palveluohjaaja tai muu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö, jolla on valtuudet tukipalvelujen myöntämiseen.

Päivätoiminnan tarpeen kartoitusinstrumenttina käytetään RAI-mittaria. Kartoituksessa palveluohjaaja tarkastelee kokonaisuutta ja tekee arvion fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta ja kognitiivisesta toimintakyvystä sekä asuinympäristön turvallisuudesta. Ihanteellisinta on, että kartoitus voidaan tehdä kotikäynnillä asiakkaan omassa kodissa.

Jos kartoituksessa ilmenee, että asiakkaan sosiaalinen, fyysinen, psyykinen tai kognitiivinen toimintakyky on alentunut ja että päivätoimintaan osallistumalla vahvistetaan toimintakykyä tai hidastetaan toimintakyvyn alentumista, myönnetään päivätoiminta tukipalveluna. Olennaista on, että todetaan, että aktivoivasta ja kuntouttavasta toiminnasta on hyötyä asiakkaalle. Asiakkaan tulee kyetä toimimaan ryhmässä ja hyötymään ryhmätoiminnasta, eikä hän tarvitse yksilöllisiä terapioidia.

Asiakkaalle voidaan myöntää kylpypalvelu päivätoiminnan yhteydessä, jos asiakkaan kokonaistilanteen kartoituksessa on arvioitu sen olevan asiakkaan kannalta paras vaihtoehto (esim. oman kodin hyvin puutteellisten kylpemistilojen vuoksi).

Kartoitus tehdään RAI-mittarilla. MAPLe:n raja-arvon (1-5) tulee olla vähintään 2. MAPLe 1 voidaan hyväksyä poikkeuksellisesti, jos asiakkaalla on sosiaalisen eristäytymisen riski tai hän on hyvin turvaton. ADLH (0-6, päivittäiset toiminnot) on vähintään 1 ja IADL (0-21 asiointi, kotiympäristössä toimiminen) on vähintään 12, DRS-arvo (masennus) on yli 0. Kartoitus RAI-mittarin avulla antaa käsityksen riskeistä ja voimavaroista. Mikään yksittäinen mittari ei kuitenkaan ole ratkaiseva, vaan kokonaiskuva ratkaisee.

Tapauksissa, joissa päivätoiminnan kriteerit täyttyvät, mutta ryhmässä ei ole tilaa, asiakas asetetaan jonoon. Asiakkaalle ilmoitetaan, kun ryhmäpaikka voidaan tarjota.

HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMA

Päivätoiminnan tulee olla tavoitteellista, ja sen vuoksi jokaiselle asiakkaalle laaditaan yksilöllinen hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä ikäihmisen, hänen omaistensa ja päivätoiminnan henkilöstön kanssa. Kotihoidon henkilöstö ja muistineuvoja osallistuvat työhön tarvittaessa. Hoito- ja palvelusuunnitelmasta on ilmentävä asiakkaan omat voimavarat ja tarpeet sekä selkeä tavoite siitä, miten päivätoiminta tukee asiakkaan toimintakykyä. Jos asiakas saa kotihoitoa, on kotihoidon hoito- ja palvelusuunnitelmaa täydennettävä päivätoiminnalla.

Hoito- ja palvelusuunnitelmaa päivitettäessä päivätoiminta tekee yhteistyötä ikäihmisen, omaisten, muistineuvojen, fysioterapeuttien, toimintaterapeuttien ja kotihoidon omahoitajan kanssa. Päivätoiminta tekee yhteistyötä myös esim. seurakuntien ja kolmannen sektorin kanssa toiminnan tukemiseksi. Päivätoimintaa järjestettäessä voidaan saavuttaa synergiahyötyjä, jos toiminnalla on läheinen yhteys edellä mainittuihin yhteistyökumppaneihin tai muihin toimijoihin, jotka järjestävät ikäihmisten asumispalveluja, kuntoutusta tai aktivoivaa toimintaa.

Vuosittain on tehtävä arviointi päivätoiminnan jatkamisen tarpeesta ja päivitettävä hoito- ja palvelusuunnitelma. Päivätoiminta lopetetaan, jos asiakkaalla ei ole enää tarvetta tarjotulle tukipalvelulle tai ellei hän halua osallistua toimintaan.

Hoito- ja palvelusuunnitelma arkistoidaan sosiaali- ja terveysviraston laatimien arkistointiohjeiden mukaisesti.

PÄIVÄTOIMINNAN SISÄLTÖ

Päivätoiminta tarjoaa sekä ryhmätoimintoja että yksilöllisesti sopeutettua stimulointia ja toimintoja ylläpitävää harjoitusta. Kaikki toiminnot ovat sosiaalisen yhdessäolon muotoja, sillä ne toteutetaan ryhmässä. Tämä on hyväksi myös psyykkisen hyvinvoinnin kannalta, sillä sosiaaliset toiminnot edistävät psyykkistä elämänlaatua.

Sosiaaliset toiminnot: yhteinen ruokailu ja yhteiset kahvihetket, retket, lautapelit, yhteislaulu, musiikkihetket, tarinoiden kertominen, ehdotetut aiheet, viihdyttäminen.

Fyysiset toiminnot: ryhmäliikunta, tuolitanssi, tuolijumppa, kävelyt ulkona, tasapainoharjoittelu, yksilölliset harjoitusohjelmat, ADL-toimintojen harjoitus.

Kulttuuritoiminnot: elokuvanäytökset, luennot, runot, kirjastokäynnit, teatteri, musiikkiesitykset

Kognitiiviset toiminnot: sanomalehtien lukeminen ja keskustelu, ääneen lukeminen, vihjesuunnistus, bingo, tietokilpailut, muistin virkistäminen, ristisanatehtävät, keskustelu vanhoista esineistä, kartat, musiikki ja äänet, kuvat, maistaminen, tunteminen ja haistaminen, eilinen-nykypäivä, kansanalmanakka.

Luovat toiminnot: tekstiilien painatus, leipominen, ruoanlaitto, käsityöt, askartelu, paperi- ja puutyöt, keramiikka, maalaaminen ja piirtäminen, puutarhatyöt, kukka-asetelmat.

ASIAKASMAKSU

Sosiaali- ja terveysvirasto vahvistaa päivätoiminnan maksun. Kokopäivämaksu (5-6 tunnilta) sisältää lounaan, kahvin ja erilaiset toiminnot. Asiaksmaksuun voi sisältyä kylpy-/saunapalvelu, mutta sen tarve harkitaan aina yksilöllisesti. Mahdollinen kylpy-/saunapalvelu ilmenee asiakkaan saamasta päätöksestä sekä hoito- ja palvelusuunnitelmasta, jotka palveluohjaaja on laatinut.

Omaishoitajilla on mahdollisuus pitää lakisääteiset vapaapäivänsä vaihtoehtona intervallihoidolle. Kaksi päivätoimintakäyntiä vastaa yhtä vapaapäivää.

Perumatta jätetystä suunnitellusta päiväkeskuskäynnistä peritään asiakkaalta maksu perumattomalta päivältä.

PÄIVÄTOIMINNAN PALVELUSETELI

Sosiaali- ja terveysvirasto vahvistaa päivätoiminnan palvelustelin arvon. Kokopäivämaksu (5-6 tunnilta) sisältää lounaan, kahvin ja erilaiset toiminnot. Mahdollisuus kylpy-/saunapalveluun harkitaan aina yksilöllisesti, ilmenee asiakkaan saamasta päätöksestä sekä hoito- ja palvelusuunnitelmasta, jotka palveluohjaaja on laatinut.

Osana valinnanvapauden lisäämistä asiakas voi myös valita palvelusetelin päivätoimintakäyntejään varten. Tätä vaihtoehtoa varten vaaditaan samoin kuin muussakin päivätoiminnassa, että palveluohjaaja on tehnyt kartoituksen ja että päivätoiminnan kriteerit täyttyvät. Palveluohjaaja tekee päätöksen tukipalveluna myönnettävästä päivätoiminnasta sekä päätöksen palvelusetelistä. Palveluohjaaja päättää, voiko asiakas saada palvelun palvelusetelin muodossa. Jos tarve muuttuu, tehdään uusi arviointi ja selvitetään, onko palveluseteli edelleenkin paras vaihtoehto vai pitäisikö palvelu järjestää muulla, asiakkaalle sopivammalla tavalla. Sellaisissa tapauksissa oikeus palveluseteliin voidaan lakkauttaa ja palvelu järjestetään muulla tavalla.

Palvelusetelin voimassaoloaika on aina määräaikainen, enintään 6 kuukautta. Asiakas voi vaihtaa palveluntuottajaa sen ajanjakson aikana, joksi palveluseteli on myönnetty. Sosiaali- ja terveysvirasto vahvistaa palvelusetelin arvon. Asiakkaalle myönnetään palveluseteli ja annetaan mahdollisuus valita palveluntuottaja. Asiakas maksaa itse omavastuuosuuden eli ylimenevän osan, jota palveluseteli ei kata. Jos asiakas valitsee palvelusetelin ja maksaa omavastuun ylimenevältä osalta, ei omavastuu ole vähennyskelpoinen verotuksessa.

Palvelusetelituottaja on velvollinen noudattamaan yksilöllistä hoito- ja palvelusuunnitelmaa. Palveluntuottaja on velvollinen palauttamaan asiakasasiakirjat asiakassuhteen päättyessä. Asiakas voi ostaa omalla kustannuksellaan lisäpalveluja palveluntuottajalta. Siinä tapauksessa asiakas ja palveluntuottaja laativat asiasta erillisen sopimuksen.

KULJETUS PÄIVÄTOIMINTAAN

Päivätoiminnan järjestäjä on velvollinen järjestämään päiväkeskuksen asiakkaille kuljetuksen päivätoimintaan ja tarvittaessa auttamaan asiakkaan sisään toimitiloihin. Kuljetus järjestetään yleensä julkisen liikenteen avulla tai taksikuljetuksena (kutsuliikenne). Päivätoiminnan järjestäjä ei maksa kuljetuskustannuksia. Osalle päivätoiminnan asiakkaista saatetaan joutua järjestämään kuljetus joka päiväksi. Asiakkaan tilan ollessa vakaa kuljetus voidaan tilata pidemmäksi ajanjaksoksi. Asiakkaat voivat mahdollisuuksien mukaan järjestää kuljetuksen itse.

Yhdensuuntaisen matkan maksu vastaa alinta linja-autotaksaa.

Päiväkeskukset tekevät kuljetusten osalta tiivistä yhteistyötä kotihoidon kanssa. Kotihoidon tulee tietää asiakkaan kuljetusten kellonajat. Osa asiakkaista saattaa tarvita kotihoidon palveluja päästäkseen lähtemään päivätoimintaan, samoin välittömästi päivätoiminnasta palat-
tuaan.